

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis Schildi[i] De Caucis

Schild, Johannes

Lvgd. Batav., 1649

Cap. X. Emda & Stada. Ad Amisiam vicus, aut castellum Amisia. Inde natales arcessuntur Emdae. Frequenter homonymis oppida lavari fluviis. Viderat Amisum, & Amasiam, in Asia Caucas. Avitarum sedium ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13007

teretur, maximè ab Aquilonaribus populis. Sed patrii soli amores, aut ejus, quod comitate cum patrio contendit, affectus nostros inscientium rapiunt, & amplificationibus objurgare veri limitem compellunt.

C A P. X.

Emda & Stada. Ad Amisiam vicus, aut castellum Amisia. Inde natales arcessuntur Emda. Frequenter homonymis oppida lavari fluviis. Viderat Amisum, & Amasiam, in Asia Caucas. Avitarum sedium nomina novis amant imponere coloni. Απεικειος Ptolemai, vel Αμιοσα Stephani, clarissimas inter Germanie numerata civitates. Incertum, an ea sit Emdanorum. Rerum Emdanarum culmen ante sexaginta plus minus annos. Propugnaculum unitis Emda provinciis. Die, quo nos ista scripsimus in Belgio, Belgæ pax & Hispani vulgata. Stada nomen, à Statione navium Romanarum, tulit. Albi classis subvecta Tiberii. Castrum Stadii. Castra quondam oppida tenuiora, sed vallata, nondum inserere sese civitatibus ausa. Stadam Sifridus extruxit, uti Romam Augustus. Comitatus Stadenfis. Hartovico transcriptus à Casare Philippa. Adalberti, comitatibus insidiantis, arrogantia. Cur descriptio nobis omissa fluviorum. Pars Scanzontis in Visurgim.

TAcitus Annal. II. de Germanico, expeditionem in Cheruscis agitante; Lacus inde & Oceanum, usque ad Amisiam flumen, secunda navigatione pervehitur: classis Amisiam relicta, levo amne, erratumque in eo, quod non subvexit. Amisiam,

fiam, ubi relicta classis est, pro vico, vel castello, non autem pro flumine, capiendam, sentit egregie cum præeunte Cluverio Freinshemius. Atque, cum præter hæc Taciti verba, Pliniana quoque lib. xvi. cap. i. commonstrent, in ore Amisiæ, vel ad imminentem orilacum, in statione classes habuisse Romanum, vix ambigere fas est, quin Amisiam *Ἀμισίαν* Emdam interpretâre, lambentis arrodentisve fluminis, ut hodie, sic antiquitus agnomento celebratam. Talium neque recentior est infœcunda, neque prisca Cosmographia. Homonyma aut lavant hæctenus, aut quondam lavêre loca, Rizon in Illyrico, Vulturnus in Campania, Sybaris ac Syris in Magna Græcia, Arbis in Gedrosia, Chesel in Tartaria, in Nortgavia Egra, in Osis Ostra, Drepta in Caucis & Bolta. Si plura non inficiandæ rei conquirere laborarem exempla, & festinabundi putarer ocio lectoris, & proprio pariter insultare. Ceterum ante cognitum auditumve Romanum, haud quaquam caruisse Caucos Amisiâ, conjexim. Spectaverant è propinquo, cum avitis in Asia sedibus incubarent, urbes Amisum, Luculli nobilem expugnatione, & *Ἀμισίαν*, quam, utpote genitricem sibi, cum cura libro duodecimo describit *ὁ γεωγράφος Ἀμισίαν*. Hoc autem nostro quoque fieri solere deprehendimus ævo, ut no-

vam sibi quærere patriam compulsî, nomina locorum, quæ prior noverat & avita, perquam advocent usurpéntque libenter: quò sic ingratiis suis obliviscendæ solentur emitigéntque desideria telluris. Sicuti Batavus & Hispanus Indiæ locis, Eoæ & Occiduæ, nota sibi nomina cum coloniis invexit. Quod si, cum nonemine, in situ Ptolemæanam agnoscens hallucinationem, hîc locare tentaveris *Ἀμφίσειαν* ejus Germanicam, aut *Ἀμείσειαν*, quindecim ante secula, inter oppidorum eximia caput extulit Emda. In tribus enim Germaniæ præcellentibus Amisiam numerat Alexandrinus. Unde Stephanus in Urbibus: *Ἀμείσεια, πόλις Γερμανίας· Μακρυανὸς ἐν τοῖς ἀπὸ Ρώμης ἐπὶ τὰς Ἀμφίσειας πόλεις τὸ ἔθνην Ἀμείσειαν*. Id est, *Amisa urbs Germaniæ: autore Macriano, in itinerario à Roma ad illustres urbes: gentile est Amiseus*. Sed aut erroris est absolvenda designatio Ptolemæi, aut gravi afflicta casu res procubuit Emdana, cujus famam atque memoriam caliginosa nobis surripit vetustas. Nam ad annum à nato Deo millesimum, ignobiles atque pertenues, annaliûmque prætereundi scriptoribus Emdani fuère. Duodecim ante lustra plus minus, ut singulæ semel adscendunt ad fatale sibi fastigium respUBLICÆ, consumserunt incrementa sua, pandere sinum exulibus edocti, & venienticum profugis

fugis occurrere fortunæ. Quanquam ne nunc quidem illustris famæ claritudinem intermiscere: dilecti insuper adductique, ut murum ab ea parte, tutissimumque provinciis iis propugnaculum præstent, in quæ hic ipse, qui nos hæc scribentes videt, annis octoginta magnus imponitur dies: inter Philippos, ac sociatos fœdere Belgas, publica voce Mavortis facefferre jussu furore. Quanquam nonnullis bona sua fecius interpretantibus: quorum timor, vel refutandus temporum successu, vel comprobandus, ut omnino refutetur, atque uti, signum extollente Batavo, pax augusta per omnes Christiani orbis angulos exsurgat, Optimum Maximum pacis atque concordia Statorem autorémq; supplices ex animo veneramur. Ad vetustissimum, ut perhibent, oppidum Cauorum dissertatio proferatur. *Stadium* litteræ vocitant antiquiores. Romanis acceptam tullisse *Stationis* appellationem, forsan haud infeliciter ex eo colligatur, quod, auspiciis Octavii firmato Tiberio, classis, quæ Oceani circumnavigaverat sinus, Albi flumine subvecta Vellejo Paterculo lib. II. narratur. At *Stadii* locus, Albinæ propemodum ripæ prætensus, vacaturis à cursu navigiis aptam polliceri securitatem videbatur: unde Adamus lib. II. c. 22. *apud Stadium barbaros exceperunt, quod est oppor-*

tunum Albiæ portus præsidium. Ergo, quod stanti classi præsidium atque tutamen haberetur, sensim Stationis eminere nomine cæpit, quod è proximo nomen *Staten* adspicit, quo oppidum hoc Chronicon Sclavicum, & Gesta Pontificum Lubecensium insignivêre. *Castrum Stadii* diploma loquitur Imperatoris Friderici, signatum anno MCLXXX. Unde suspiceris, ante quingentos annos Stadam oppiduli potiùs famam, quàm urbis, adimplêsse. Castrum enim, anteponendum castello, urbi oppidove magnitudine cedit ac dignatione. Verba Diplomaticis: *Castrum Stadii & Burgum, cum ministerialibus & universis pertinentiis, & omni jure suo.* Sic Hamburgum, Lubeca, Luneburgum, & innumeræ, cùm adhuc nomen inter urbes erubescerent profiteri suum, castra sunt antiquitus in litteris appellatæ principalibus. *Historia Bremensium Archiepiscoporum: Tempore imperatoris Henrici II. Henricus Calvus, qui mansit in Hertzevelde castro, bonus & mansuetus, uxorem habuit Hildegardam, quibus filius solus fuit superstes Henricus. Hic appellatus est bonus Henricus, & genuit duos filios, Sifridum Comitem, qui Stadium ædificavit. Hic à piratis capto castro, cum fratre comprehensus est. De quo fratre postea: Piratas vicit, & quos vivos comprehendit, suspendit prope Stadie. Stadam dicitur ædificasse Sifridus,*

Sifridus, quòd ipse, poliendæ princeps erigendæque, ex humili & angusta laxiorem reddere cultioremque niteretur. Ut Augustum, qui Urbem, quam lateritiam acceperat, marmoream reliquit, censuere quidam *Romulum appellari oportere, quasi & ipsum conditorem Urbis, in Cæsaribus edente Tranquillo.* Neque enim majore laude urbis alicujus circumfundendus autor est, quàm qui splendorem ejus operi conciliat, aut æternitatem. Deinceps eadem *Historia: Comes Luderus accepit uxorem Alheidim, amitam Rodolfi, quem Saxones elegerunt in regem contra Henricum, genuitque ex ea Vdonem primum, qui factus est Marchio. Hujus Vdonis tempore Comitatus Stadenfis donatus est Bremensi Ecclesia, & susceptus ab isto in feudo. Sæpe Comitatus Stadenfis tabulæ commemorare vetustiores. Fusum per totam Bremensem Archiepiscopem fuisse, Bremensi credere par est Adamo. Lib. IV. c. V. Alter verò Comitatus erat Vdonis, qui per omnem parochiam Bremensem sparsim diffunditur, maximè circa Albiam. Nempe dignitas illa comitiva jurisdictionis quædam species erat, præter alia muneris eximia, potissimum in exercendis occupata judiciis, liberóque meatu præfulum ipsas pervagata ditiones, cum nondum, damnatâ modestiâ votorum, artibus adspirare patriciis ad dominatum cœpissent. Imperator Philip-*

Philippus Suevus, ad annum CIOCCXCI.
 Hartvico II. cum comitatu, seu civili jurisdictione, Stadæ transcripsit addixitque possessionem: Nos igitur, fideliter ac justè paternam imitari cupientes æquitatem, prædictum castrum Stadii, cum comitatu & omnibus pertinentiis suis, similiter & supra dicta patrimonia Rodolphi Marchionis, Henrici Marchionis, Comitum Friderici de Stadio, atque hereditatem nobilis matronæ Idæ, cum omni jure & integritate, omnique utilitate & honore Ecclesiæ Bremensi perpetuo jure possidendam confirmamus. Enimvero jam ante seculum, quæ prece, quæ precio, suum Vdoni comitatum extorserat Adalbertus, cui avaritia gloriæ, & insatiabilis cupidus famæ nihil invium, nihil remotum videri sinebat, hoc elogio per *ὁψιζορον* donata scriptorem: *Mens alta viri pugnans contra naturam patriæ, quidquid usquam magnificum didicit, hoc habere & ipse voluit.* Hinc adversus potentatum Wirceburgensis obliquus, & fastigium ejus, qui dioceseos imperium ducis pariter & Episcopi nomine complectebatur, in diminutionem accipiens sui, comitatum abolitione viam sibi facere destinavit ad supparem dictaturam. Audiatur in partes sæpe nobis advocandus Adamus. Lib. IV. cap. V. *Potuit Ecclesia nostra dives esse: potuit Archiepiscopus noster Coloniensi aut Moguntino in omni rerum gloria non*
invi-

invidere. Solus erat VVirceburgensis Episcopus, qui in Episcopatu suo neminem dicitur habere consortem. Ipse enim cum teneat omnes comitatus suæ parochiæ, Ducatum etiam provinciæ gubernat. Cujus æmulatione noster præsul statuit omnes comitatus, qui in sua diœcesi aliquam jurisdictionem habere videbantur, in potestatem Ecclesiæ redigere. Fluvii veterum clari scripturis, ad alia decursuræ prætereuntur orationi: partim quòd invadere prioribus observata refugimus, partim, quòd in expeditionibus Romanis plus sunt nobis vice simplici memorandi. Visurgidos ignoscat mihi Nympha,

— *Lympha lympharum*

Fœcunda mater, nata Cattidi proles,
Sed nupta nostro, nupta duplici Cauco,
Quem diribente finit arbitra fluctu:
Princeps amœna, clara, vitrea princeps,
Amasiarum serva puppium princeps.

Ut in Scazonte, laudibus ejus inscripto, cecini.

C A P. X I.

De republica Caucorum. Reges atque principes Germaniæ non imperii, sed nominis habuisse dignationem. Quippe ad populum summa relata rerum. Ferme nascentis ad instar Romæ. Cui, rege Romulo, libertas & majestatis jura relicta. Pars libertatis eligere. Lacedæmoniorum umbratici reges. Heroicorum temporum
monar-